

28.01.2019

Asia/11

§ 73

V 13.2.2019, Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite koulujen pihojen kehittämisestä

HEL 2018-009103 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Johanna Nuortevan aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Vastaehdotus:

Paavo Arhinmäki: Uusi kappale 18:

"Kaupunginvaltuuston hyväksymässä vuoden 2019 talousarviossa on varattu määrärahat liikuntapaikkojen rakentamiseen vähintään 10 koulun pihalle."

Kannattaja: Pia Pakarinen

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Paavo Arhinmäen vastaehdotuksen mukaisesti muutetun esityksen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Johanna Nuortevan aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Valtuutettu Johanna Nuorteva ja 23 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki kartoittaa koulujen pihojen tarjontaa ja laatii sen pohjalta kehittämissuunnitelman, jotta kaikilla koulujen piholla olisi toimintaan ja liikuntaan kannustavia rakennelmia.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Kaupunginhallitus on saanut aloitteen johdosta kasvatus- ja koulutuslautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan sekä kaupunkiympäristölautakunnan lausunnot.

Liikkumisen puutteesta on tullut keskeinen terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä heikentävä tekijä kaikenikäisillä. Vain noin kolmannes peruskouluikäisistä lapsista ja nuorista täyttää ikäryhmälleen asetetut liikuntasuosituksen. Alakoulussa osuus on noin 40 % ja yläkoulussa noin 15 %.

Koulupihojen kehittämisestä liikkumiseen ja toiminnallisiin leikkeihin inostaviksi on monenlaista hyötyä. Piha on keskeinen liikkumisympäristö koululaisten arkipäivissä ja iltapäivätoiminnassa. Koulujen pihojen monimuotoisuus lisää osaltaan myös asuinalueiden viihtyisyyttä. Monikäyttöiset pihat ovat parhaimmillaan kiinnostavia ja liikkumaan houkuttelevia kaupunkitiloja asuinalueiden arkiympäristöissä. Ne lisäävät kaupunginosien viihtyisyyttä, yhteisöllisyyttä, omaleimaisuutta ja turvallisuutta. Helposti saavutettavina, maksuttomina ja avoimina lähiliikunta- ja leikkipaikkoina ne edistävät asukkaiden yhdenvertaisuutta ja luovat edellytyksiä asukkaisen omatoimiselle liikkumiselle, kohtaamiselle ja hyvinvoinnille.

Rakentamishjelman mukaisiin perusparannushankkeisiin sisältyy myös kiinteistöön kuuluvan pihan perusparantaminen. Erityisesti osakorjauksin kunnostetuissa kouluissa sekä kohteissa, joiden elinkaaren mukainen perusparannus tulee ajankohtaiseksi talousarvion kymmenen vuoden suunnitelmakauden jälkeen, voidaan tunnistaa sekä teknistä kunnostamista että liikunta- ja leikkiolosuhteiden parantamista tarvitsevia pihvoja.

Koulujen pihvoja on pyritty kehittämään mm. vuosina 2012–2015 järjestetyssä Inspiroivat koulupihat ja -luokat osana laadukasta iltapäivätoimintaa -hankkeessa, jonka tarkoituksena oli luoda toimivia koulujen piharatkaisuja iltapäivätoiminnassa olevien lasten vapaan ja ohjatun ulkoliikunnan edistämiseksi. Liikkuva koulu -ohjelman tueksi kehitettiin vuosina 2015–2018 Lähiörahastohankkeena Aktiiviset koulupihat toiminnallisen koulupäivän tukena.

Koulujen pihojen tilannetta liikkumisen näkökulmasta on kartoitettu valtakunnallisesti muun muassa seuraavilla kolmella kyselyllä, joissa kaikissa Helsingin tilanne osoittautui kansallista keskiarvoa heikommaksi:

1. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämä ns. TEA-viisari (valtakunnallinen terveyden edistämisen aktiivisuuden mittari) vuosina 2014, 2016 ja 2018. Kouluilta kysyttiin, onko piha liikkumiseen innostava lähiliikuntapaikka, jota hyödynnetään myös koulupäivän ulkopuolella. Helsingissä 69 prosenttia kouluista vastasi kyllä vuoden 2018 kyselyssä, valtakunnallisesti 77 %.
2. Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisema opinnäytetyö vuodelta 2016, jossa rehtoreiden arvioitavana olivat mm. pihan yleinen tila, pelikenttä, koripallokorit, jalkapallomaalit, keinut ja kiipeilytelineet. Helsinki sai pisteet 1,97/4.
3. Liikkuva koulu -ohjelman nykytilan arviointi, jonka kaikki ohjelmaan rekisteröityneet koulut täyttävät säännöllisesti. Kouluja pyydetään mm. arvioimaan asteikolla 0–4, onko koulun pihalla pelialue ja riittävästi muita toiminnan paikkoja ja onko pihan virikkeellisyyttä lisätty koulun omilla toimilla.

Selvitys koulupihojen liikunnallisuuden tilasta on mahdollista laatia näiden jo olemassa olevien tiedonkeruiden sekä kaupungin toimialoilla olevan muun tiedon perusteella. Myös koululaisilta itseltään on kysytty näkemyksiä koulujen liikunnallisuuden tilasta mm. LIITU-tutkimuksessa vuonna 2018. Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on tuottanut kaupunkilaisprofiili-työkalun, jota voidaan soveltaa erityisesti liikkumisen esteiden ja motivaatioiden kartoitukseen.

Selvityksen perusteella laaditaan kunnostustoimenpiteiden aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan toteutettavien parannustöiden alueellinen kattavuus ja tasapuolisuus. Alueelliset lähiliikuntapaikat ja leikkipuistot sekä niiden kunto ja monipuolisuus voidaan kartoittaa myös tässä yhteydessä, sillä yhdessä koulujen pihojen kanssa ne muodostavat monille kaupunkilaisille arkiliikkumisolosuhteiden verkoston Helsingissä. Tämä kartoitus ja sen avulla tehtävä kehittämissuunnitelma toteutetaan toimialojen yhteistyönä.

Helsingin liikuntapaikkojen alueellisesta saavutettavuudesta ja optimaalisesta sijainnista on tehty pitkän aikavälin tarkastelu vuonna 2017. Selvityksessä on mukana myös koulujen pihalla olevia lähiliikuntapaikkoja. Selvitystä täydennetään yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialojen kanssa korttelitalojen ja päiväkotien pihojen sekä rakentamisohjelman mukaisesti suunniteltavien hankkeiden osalta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala työstää tältä pohjalta lii-

kuntapalveluiden olosuhteiden selvitystä, joka tuottaa lisää tietoa mm. erilaisten liikkumisolosuhteiden alueellisesta kattavuudesta ja saavutettavuudesta.

Kaupunkistrategian kärkihankkeena olevan liikkumisohjelman päämääränä on, että liikkuminen Helsingissä on helppo, sujuva ja houkutteleva arjen valinta. Koulujen pihojen kehittäminen on kirjattu yhdeksi liikkumisohjelman toimenpiteistä:

"Koulujen pihoja kehitetään liikkumiseen innostaviksi. Pihojen toiminnallisuus ja monikäyttöisyys kartoitetaan hyödyntämällä mm. Etelä-Suomen Aluehallintoviraston koulupihojen kartoitusta ja Liikkuva Koulu -ohjelman koulujen nykytilan arviointia. Kunnostustoimenpiteistä tehdään aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan välituntiliikkumisen, oppituntien, iltapäivätoiminnan ja harrastuskäytön tarpeet sekä lasten, nuorten ja perheiden omatoimisen käytön edellytykset myös koulupäivien ulkopuolella. Kymmenen koulunpihan liikkumisolosuhteita parannetaan vuodelle 2019 myönnetyllä lisärahoituksella."

Kaikkia edellä esiteltyjä tarkasteluja voidaan hyödyntää koulujen pihojen kunnostussuunnitelmassa ja kymmenen kunnostettavan koulunpihan valinnassa. Em. liikkumisohjelman toimenpiteen toteuttaminen vastaisi suurelta osin aloitteessa esitettyihin tavoitteisiin. Kunnostettavat pihat valitaan toimialojen yhteistyönä olemassa olevien selvitysten tuloksia hyödyntäen. Sijainnin valinnassa ja pihasuunnittelussa huomioidaan liikunta oppimisen välineenä, lasten ja asukkaiden osallistaminen ja vaikutus syrjäytymisen ehkäisyyn.

Kaupunkiympäristölautakunta on lausunnossaan todennut, että koulujen pihojen varustelusta ja käytettävyydestä tehdään kokonaiskartoitus, jonka pohjalta voidaan tehdä suunnitelmia kaikkien koulujen pihojen korjaamiseksi liikuntaan, leikkiin ja toimintaan kannustavaksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 22.01.2019 § 26

HEL 2018-009103 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkiympäristön toimiala vastaa kiinteistöjen ulkoalueiden hoitamisesta ja valvomisesta, ja toimialan ylläpitopalvelun tehtäviin kuuluvat toimitilojen ylläpidon ja kiinteistönhoidon järjestäminen, valvonta ja kunnossapito. Kaupungin hallinnassa olevien kiinteistöjen tulee tarjota terveelliset ja turvalliset puitteet päivähoidon ja koulutuksen järjestämiselle.

Koulujen pihoja on pyritty kehittämään myös muun muassa vuosina 2012-2015 järjestetyssä Inspiroivat koulupihat ja -luokat osana laadukasta iltapäivätoimintaa -hankkeessa, jonka tarkoituksena oli luoda toimivia koulujen piharatkaisuja iltapäivätoiminnassa olevien lasten vapaan ja ohjatun ulkoliikunnan edistämiseksi. Liikkuva koulu -ohjelman tueksi vuosina 2015-2018 kehitettiin Lähiörahastohankkeena Aktiiviset koulupihat toiminnallisen koulupäivän tukena. Kaupunkiympäristön toimiala on myös antanut lausunnon Karhuvaara ym. valtuustoaloitteeseen koskien marjapensaiden ja hedelmäpuiden istuttamista koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten piholle. Lausunnossa ehdotettiin pilottihankkeen järjestämistä, jossa esimerkiksi koulujen piholle olisi mahdollista istuttaa marjapensaita ja hedelmäpuita piha-alueiden viihtyvyyden lisäämiseksi.

Vuoden 2019 talousarvioon on myös lisätty investointimäärärahoja 2,5 miljoonaa euroa liikuntapaikkarakentamiseen. Tarkoituksena on kehittää kymmentä koulupihaa liikkumiseen innostavaksi. Kunnostustoimenpiteistä tehdään aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan välitunti- ja oppituntien, iltapäivätoiminnan ja harrastuskäytön tarpeet sekä lasten, nuorten ja perheiden omatoimisen käytön edellytykset myös koulupäivien ulkopuolella.

Lautakunta toteaa, että tehdään kokonaiskartoitus koulujen pihojen varustelusta ja käytettävyydestä, jonka pohjalta voidaan tehdä suunnitelmia ja ratkaisuja kaikkien koulujen pihojen korjaamiseksi liikuntaan, leikkiin ja toimintaan kannustavaksi huomioiden kaiken ikäisten koululaisten tarpeet.

Käsittely

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

28.01.2019

22.01.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lautakunta toteaa, että tehdään kokonaiskartoitus koulujen pihojen varustelusta ja käytettävyydestä, jonka pohjalta voidaan tehdä suunnitelmia ja ratkaisuja kaikkien koulujen pihojen korjaamiseksi liikuntaan, leikkiin ja toimintaan kannustavaksi huomioiden kaiken ikäisten koululaisten tarpeet.

Kannattaja: Eveliina Heinäluoma

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen.

15.01.2019 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Lotta Hakanpää, projektiasiantuntija, puhelin: 310 21397
lotta.hakanpaa(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 18.12.2018 § 283

HEL 2018-009103 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää kannatettavana valtuutettu Johanna Nuortevan ja allekirjottaneiden valtuustoaloitetta koulupihojen kartoittamiseksi ja tarvittavien parannusehdotusten laatimiseksi. Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä, että kartoitusta tehtäessä koulupihojen lisäksi huomioidaan kaupungin muutkin liikuntapaikat sekä liikuntapaikkojen kartoitukset ja toteaa seuraavaa:

Koulupihojen kehittämisessä liikkumiseen ja toiminnallisiin leikkeihin innostavaksi on nähty monenlaista hyötyä. Piha on keskeinen liikkumisympäristö koululaisten arkipäivissä ja ilta- ja viikkipäivätoiminnassa. Koulujen pihojen monimuotoisuus lisää osaltaan myös asuinalueiden viihtyisyyttä. Monikäyttöiset koulujen pihat ovat parhaimmillaan kiinnostavia ja liikkumaan houkuttelevia kaupunkitiloja asuinalueiden arkiympäristöissä ja lisäävät kaupunginosien viihtyisyyttä, yhteisöllisyyttä, omaleimaisuutta ja turvallisuutta. Helposti saavutettavina, maksuttomina ja avoimina lähiliikunta- ja leikkipaikkoina koulujen pihat edistävät myös asukkaiden yhdenvertaisuutta ja luovat edellytyksiä asukkaisten omatoimiseen liikkumiseen, kohtaamiseen ja hyvinvoinnille.

Koulujen pihojen tilannetta liikkumisen näkökulmasta on kartoitettu valtakunnallisesti muun muassa seuraavilla kolmella kyselyllä, joissa kaikissa Helsingin tilanne osoittautui kansallista keskiarvoa heikommaksi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämä valtakunnallinen terveyden edistämisen aktiivisuuden ns. TEA-mittari -kyselyllä (vuosina 2014, 2016 ja 2018) kouluilta kysyttiin onko koulupiha liikkumiseen innostava lähiliikuntapaikka, jota hyödynnetään myös koulupäivän ulkopuolella (kyllä/ei). Helsingissä 69 prosenttia (valtakunnallisesti 77 %) kouluista vastasi kyllä vuoden 2018 kyselyssä.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisema opinnäytetyöllä vuodelta 2016, jossa Helsinki sai pisteet 1,97/4. Rehtoreiden arvioitavana olivat pihan yleinen tila, pelikenttä, koripallokorit, jalkapallomaalit, keinut ja kipeilytelineet.

Liikkuva Koulu -ohjelman nykytilan arvioinnilla, jonka kaikki ohjelmaan rekisteröityneet koulut täyttävät säännöllisesti. Nykytilan arvioinnissa kouluja pyydetään mm. arvioimaan asteikolla 0-4, onko koulun pihalla pelialue ja riittävästi muita toiminnan paikkoja ja onko pihan virikkeellisyttä lisätty koulun omilla toimilla.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan rakentamisohjelman perusparannushankkeisiin sisältyy myös kiinteistöön kuuluvan pihan perusparantaminen. Liikunta- ja leikkitarpeiden lisäksi pihasuunnittelussa huomioidaan saatto- ja huoltoliikenteen integroiminen toimintaan turvallisesti. Erityisesti osakorjauksin kunnostetuissa kouluissa sekä kohteissa, joiden elinkaaren mukainen perusparannus tulee ajankohtaiseksi talousarvion kymmenen vuoden suunnitelmakauden jälkeen, voidaan tunnistaa sekä teknistä kunnostamista että liikunta- ja leikkiolosuhteiden parantamista tarvitsevia pihvoja.

Selvitys koulupihojen liikunnallisuuden tilasta on mahdollista laatia jo olemassa olevien tiedonkeruiden (TEA-viisari, Liikkuva koulu -nykytilan arviointi ja AVI-selvitys) sekä kaupungin toimialoilla olevan muun tiedon perusteella. Myös koululaisilta itseltään on kysytty näkemyksiä koulujen liikunnallisuuden tilasta mm. LIITU-tutkimuksessa 2018, ja jonka tulokset raportoidaan myöhemmin. Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on tuottanut kaupunkilaisprofiili-työkälyn, jota voidaan soveltaa erityisesti liikkumisen esteiden ja motivaatioiden kartoitukseen.

Selvityksen perusteella laaditaan kunnostustoimenpiteiden aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan toteutettavien parannustöiden alueellinen kattavuus ja tasapuolisuus. Alueelliset lähiliikuntapaikat ja leikkipuistot sekä niiden kunto ja monipuolisuus voidaan kartoittaa myös tässä yhteydessä, sillä yhdessä koulujen pihojen kanssa ne muodostavat monille kaupunkilaisille arkiliikkumisolosuhteiden verkoston Helsingin-

gissä. Tämä kartoitus ja sen avulla tehtävä kehittämissuunnitelma toteutetaan toimialojen yhteistyönä.

Helsingin liikuntapaikkojen alueellisesta saavutettavuudesta ja optimaalisesta sijainnista on tehty pitkän aikavälin tarkastelu vuonna 2017 (pro gradu -tutkielma Helsingin yliopisto, aluetiede). Selvityksessä on mukana myös koulujen piholla olevia lähiliikuntapaikkoja. Selvitystä täydennetään yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialojen kanssa korttelitalojen ja päiväkotien pihojen sekä rakentamishjelman mukaisesti suunniteltavien hankkeiden osalta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala työstää tältä pohjalta liikuntapalveluiden olosuhde-selvitystä, joka tuottaa lisää tietoa mm. erilaisten liikunnisosuhteiden alueellisesta kattavuudesta ja saavutettavuudesta.

Edellä mainittuja tarkasteluja voidaan hyödyntää tehtävässä koulujen pihojen kunnostussuunnitelmassa sekä kymmenen kunnostettavan koulunpihan valinnassa. Kunnostettavat pihat valitaan toimialojen yhteistyönä kaikkien edellä esiteltyjen selvitysten tuloksia hyödyntäen. Lisäksi lautakunta painottaa että koulujen oppilaita ja oppilasneuvostoja pitää kuulla ja osallistaa suunnitteluprosesseissa. Tämän lisäksi sijainnin valinnassa ja pihasuunnittelussa tulee huomioida liikunta oppimisen välineenä, lasten ja asukkaiden osallistaminen, koulutiloihin sijoittuva kasvava esiopetuksen lapsimäärä ja vaikutus syrjäytymisen ehkäisyyn.

Tätä lausuntoehdotusta on valmisteltu yhdessä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden kanssa.

Käsittely

18.12.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Martina Harms-Aalto: Lisäksi lautakunta painottaa että koulujen oppilaita ja oppilasneuvostoja pitää kuulla ja osallistaa suunnitteluprosesseissa. Tämän lisäksi sijainnin valinnassa tulee huomioida.....
(tämä on siis lisälause 11. kohtaan)

Kannattaja: Pia Pakarinen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Martina Harms-Aallon tekemän ja Pia Pakarisen kannattaman vastaehdotuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86860

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

28.01.2019

mauno.kemppi(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 27.11.2018 § 222

HEL 2018-009103 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää valtuustoaloitteessa esitettyä koulujen pihojen tarjonnan kartoitusta ja sen pohjalta laadittavaa kehittämissuunnitelmaa yhteistyössä toimialojen välillä hyvänä asiana.

Liikkumisen puutteesta on tullut keskeinen terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä heikentävä tekijä kaiken ikäisillä. Vaikka liikunta on suhteellisen suosittu vapaa-ajan harrastus, arkielämästä on samanaikaisesti tullut istuvaa. Luontainen liikkuminen on vähentynyt olennaisesti.

Vain noin kolmannes peruskouluikäisistä lapsista ja nuorista täyttää ikäryhmälleen asetetut liikuntasuositukset, alakoulussa osuus on noin 40 % ja yläkoulussa noin 15 %. Kouluikäiset lapset ja nuoret viettävät valveillaoloajastaan noin 7,5 tuntia paikallaan joko istuen tai makuulla. Liikunta ja liikkuminen vähenevät ratkaisevasti iän myötä: yläkoululaiset harrastavat ja liikkuvat vähiten ja istuvat eniten. Edes kaikki säännöllistä, ohjattua liikuntaa harrastavat lapset eivät liiku terveytensä kannalta riittävästi.

Liian vähäisen liikkumisen seuraukset ovat vakavia. Liikkumisen puute on maailmanlaajuisesti jo neljänneksi yleisin taustatekijä pitkäaikaissairauksien aiheuttamiin kuolemantapauksiin. Muita seurauksia ovat muun muassa fyysisen kunnon ja toimintakyvyn heikkeneminen, tuki- ja liikuntaelinongelmat, ylipaino, tyypin 2 diabetes, sydän- ja verisuonisairaudet sekä mielenterveys- ja uniongelmat. Liikkumattomuuteen kytkeytyvien kansantaloudellisten kustannusten on arvioitu Suomessa olevan vuosittain vähintään 3,2 miljardia euroa.

Arki- ja hyötyliikkumisen lisääminen on mahdollista kehittämällä niitä arkiympäristöjä, joissa ihmiset elävät. Näistä merkittävimpiä ovat julkinen tila, julkinen liikenne, varhaiskasvatus, koulu, työpaikat ja vanhuspalvelut. [Tutkimusviitteet liikkumishjelman projektisuunnitelmasta: ks. mm. Helajärvi Harri, Lindholm Harri, Vasankari Tommi ja Heinonen Olli J. (2015); Husu, Pauliina (ym.) (2018).; Itkonen Hannu, Lehtonen Kati ja Aarresola Outi. (2018); Kokko Sami & Mehtälä Anette (toim.) (2016).; Vasankari Tommi & Kolu Päivi (toim) (2018); World Health Organization (2017).]

Koulupihojen kehittämisessä liikkumiseen ja toiminnallisiin leikkeihin innostaviksi on nähty monenlaista hyötyä. Piha on keskeinen liikkumisympäristö koululaisten arkipäivissä ja iltapäivätoiminnassa. Koulujen pihojen monimuotoisuus lisää osaltaan myös asuinalueiden viihtyisyyttä. Monikäyttöiset koulujen pihat voivat parhaimmillaan olla hyvinkin kiinnostavia kaupunkitiloja asuinalueiden arkiympäristöissä ja lisätä sellaisina kaupunginosien elävyyttä, omaleimaisuutta ja turvallisuutta. Helposti saavutettavina, avoimina lähiliikunta- ja leikkipaikkoina koulujen pihat edistävät myös asukkaiden yhdenvertaisuutta ja luovat edellytyksiä asukkaiden omatoimiselle liikkumiselle, kohtaamiselle ja hyvinvoinnille.

Kaupunkistrategian mukaan ”kaupunkiympäristöä sekä liikunta- ja kulttuuritarjontaa kehitetään liikkumiseen ja arkiaktiivisuuteen kannustavaksi tasapuolisesti eri kaupunginosissa. Lapsia ja nuoria liikutetaan yhä enemmän kiinteänä osana heidän arkeaan varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Kaupunkia suunnitellaan ja rakennetaan tavalla, joka ottaa erilaiset käyttäjät huomioon.”

Kaupunkistrategian kärkihankkeen, liikkumisohjelman, tavoitteena on saada kaupunkilaiset liikkumaan enemmän ja istumaan vähemmän. Päämääränä on, että liikkuminen Helsingissä on helppo, sujuva ja houkutteleva arjen valinta. Jo vähäisellä arki- ja hyötyliikkumisella on terveyttä ja hyvinvointia edistäviä vaikutuksia erityisesti niiden henkilöiden osalta, jotka liikkuvat vähän.

Koulujen pihojen tilannetta liikkumisen näkökulmasta on kartoitettu valtakunnallisesti kolmella tavalla. Kaikissa seuraavissa tiedonkeruissa Helsingin tilanne on kansallista keskiarvoa heikompi:

1. THL:n ns. TEA-viisari (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämä valtakunnallinen terveyden edistämisen aktiivisuuden mittari) vuosina 2014, 2016 ja 2018. Koululle suunnattu kysymys: Koulun piha on liikkumiseen innostava lähiliikuntapaikka, jota hyödynnetään myös koulupäivän ulkopuolella (Kyllä/ei). Helsingissä 69 prosenttia (valtakunnallisesti 77 %) kouluista vastasi kyllä vuonna 2018.
2. Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisema opinnäytetyö vuodelta 2016, jossa Helsinki sai pisteet 1,97/4. Osa-alueina arvioitiin mm. pihan yleinen tila, kenttä, koripallokorit, jalkapallomaalit, keinut ja kiipeilytelineet. Arvio perustuu rehtorien itse antamaan pisteytykseen.
3. Liikkuva Koulu -ohjelman nykytilan arviointi, jonka kaikki ohjelmaan rekisteröityneet koulut täyttävät säännöllisesti. Nykytilan

arvioinnissa kouluja pyydetään mm. arvioimaan asteikolla 0–4, onko koulun pihalla pelialue ja riittävästi muita toiminnan paikkoja ja onko pihan virikkeellisyttä lisätty koulun omilla toimilla.

Helsingin kaupungilla on noin 100 hallinnollista koulua. Rakentamishojelman mukaisesti perusparannushankkeisiin sisältyy myös kiinteistöön kuuluvan pihan perusparantaminen. Liikunta- ja leikkitarpeiden lisäksi suunnittelussa otetaan huomioon huollon tarpeet ja toimintojen integroiminen turvallisesti ja terveellisesti. Erityisesti osakorjauksin kunnostetuissa kouluissa sekä kohteissa, joiden elinkaaren mukainen todennäköinen perusparannus tulee ajankohtaiseksi talousarvion kymmenen vuoden suunnitelmakauden jälkeen, voidaan tunnistaa sekä teknistä kunnostamista että erityisesti liikunta- ja leikkiolosuhteiden parantamista tarvitsevia pihvoja.

Liikkumishojelman toimenpiteeksi on kirjattu: ”Koulujen pihvoja kehitetään liikkumiseen innostaviksi. Pihojen toiminnallisuus ja monikäyttöisyys kartoitetaan hyödyntämällä mm. Etelä-Suomen Aluehallintoviraston koulupihojen kartoitusta ja Liikkuva Koulu -ohjelman koulujen nykytilan arviointia. Kunnostustoimenpiteistä tehdään aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan välituntiliikkumisen, oppituntien, iltapäivätoiminnan ja harrastuskäytön tarpeet sekä lasten, nuorten ja perheiden omatoimimisen käytön edellytykset myös koulupäivien ulkopuolella. Kymmenen koulunpihan liikkumisolosuhteita parannetaan vuodelle 2019 myönnetyllä lisärahoituksella.” Tämän toimenpiteen toteuttaminen vastaisi suurelta osin aloitteessa esitettyihin tavoitteisiin. Näiden toimenpiteiden vaatimien resursoinnin ja investointien lisäksi tulee varautua käyttötalouden ylläpitokustannuksiin.

Selvitys koulupihojen liikunnallisuuden tilasta on mahdollista laatia jo olemassa olevien tiedonkeruiden (TEA-viisari, Liikkuva koulu -nykytilan arviointi ja AVI-selvitys) sekä kaupungin toimialoilla olevan muun tiedon perusteella. Myös koululaisilta itseltään on kysytty näkemyksiä koulujen liikunnallisuuden tilasta mm. LIITU-tutkimuksessa 2018, ja jonka tulokset raportoidaan myöhemmin. Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on tuottanut kaupunkilaisprofiili-työkalun, jota voidaan soveltaa erityisesti liikkumisen esteiden ja motivaatioiden kartoitukseen.

Selvityksen perusteella laaditaan kunnostustoimenpiteiden aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan toteutettavien parannustöiden alueellinen kattavuus ja tasapuolisuus. Alueelliset lähiliikuntapaikat ja leikkipuistot sekä niiden kunto ja monipuolisuus tulisi kartoittaa myös tässä yhteydessä, sillä yhdessä koulujen pihojen kanssa ne muodostavat monille kaupunkilaisille merkittävän arkiliikkumisolosuhteiden verkoston Helsingissä. Tämä kartoitus ja sen avulla tehtävä kehittämissuunnitelma tulisi toteuttaa kulttuurin ja vapaa-ajan, kasvatuksen ja koulutuksen

sekä kaupunkiympäristön toimialojen yhteistyönä. (Kartoitus vastaisi toteutuessaan myös liikuntapaikkojen ja leikkipuistojen kartoitus- ja kehittämissuunnitelmaa koskevassa valtuustoaloitteessa esitettyihin tavoitteisiin.)

Helsingin liikuntapaikkojen alueellisesta saavutettavuudesta ja optimaalisesta sijainnista on tehty pitkän aikavälin tarkastelu vuonna 2017 (Liikuntapaikkojen saavutettavuus ja optimaaliset sijainnit Helsingissä pitkän aikavälin tarkasteluna, Karvinen 2017; Pro Gradu –tutkielma Helsingin yliopisto, aluetiede). Selvityksessä on mukana myös koulujen piholla olevia lähiliikuntapaikkoja. Selvitystä täydennetään yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialojen kanssa korttelitalojen ja päiväkotien pihojen sekä rakentamisohjelman mukaisesti suunniteltavien hankkeiden osalta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala työstää tältä pohjalta liikuntapalveluiden olosuhteiden selvitystä, joka tuottaa lisää tietoa mm. erilaisten liikkumisolosuhteiden alueellisesta kattavuudesta ja saavutettavuudesta.

Näitä tarkasteluja voitaisiin hyödyntää tehtävässä koulujen pihojen kunnostussuunnitelmassa sekä kymmenen koulunpihan valinnassa, jotta niissä tulisi huomioiduksi myös alueellinen kattavuus ja saavutettavuus pidemmällä aikavälillä. Kunnostettavat koulujen pihat tulisi valita toimialojen yhteistyönä kaikkien edellä esiteltyjen selvitysten tuloksia hyödyntäen.

Käsittely

27.11.2018 Ehdotuksen mukaan

Esityslistalle merkityn esittelijän Tarja Loikkasen ollessa poissa kokouksesta asian esittelijänä toimi Petteri Huurre.

Esittelijä

vs. liikuntajohtaja
Petteri Huurre

Lisätiedot

Stefan Fröberg, ulkoilupalvelupäällikkö, puhelin: 310 87901
stefan.froberg(a)hel.fi

Tuuli Salospohja, liikuntapalvelupäällikkö, puhelin: 310 87500
tuuli.salospohja(a)hel.fi

Matti Kuusela, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 87783
matti.kuusela(a)hel.fi

Minna Paajanen, projektipäällikkö, puhelin: 040 726 2623
miika.paajala(a)hel.fi

Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö (Kasko), puhelin: 040 7799 579
mauno.kemppi(a)hel.fi

Jarmo Raveala, yksikön päällikkö, Rya Rakennetun omaisuuden hallinta (Kymp), puhelin: 040 1781 575

jarmo.raveala(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566